

Tanszékvezetői beszámoló
a BME Lakóépülettervezési Tanszék
működéséről
2012 – 2017

Budapest, 2017. április

A beszámoló alapja a 2012-es tanszékvezetői pályázat célkitűzései (tervek) és az azóta eltelt időszak valós adatai (tények).

– a tanszék működése, stratégiája

A tanszék a felsőoktatási törvény paragrafusainak, ill. az egyetemi és kari szabályzatoknak megfelelően működött, oktatási, kutatási feladatait annak megfelelően végezte. A tanszék az egyetemi un. 10/5/1-es szabály egyetemi tanári kívánalmának nem felelt meg – a követelmény kielégítésére a következő ciklus elején reális esély kínálkozik.

A tanszék stratégiája – mindamelllett, hogy a kari feladatként kapott oktatási kötelezettségeit teljesítse – egy, a profiljához illeszkedő szellemi központként való működés elérése volt, melynek – elsősorban kutatási tevékenysége folytán – egyre erőteljesebben tud megfelelni.

– oktatás

A tanszék a Kar által rábízott feladatait maradéktalanul és magas szinten ellátja, ami azt jelenti, hogy a tanszék az oktatási alaptevékenységét teljesíti. A tanszék 21 különböző Neptun-kódú kötelező tárgy oktatását végzi (+ 7 angol tárggyét), ill. 9 választott tárgy gazdája (ebből egy angol nyelven is), ami az átfedések ellenére is óriási szám. Ez a teljesítés együtt járt az oktatók leterheltségének folyamatos növekedésével, ami mindenkinél veszélyezteti az oktatás – praxis egyensúly optimális működését. Mindegyik oktató elkötelezett az oktatás és kutatás, ill. a Kar és Tanszék iránt, de ezzel párhuzamosan mindenki számára fontos az egyéni alkotómunka is. Megfelelő szintű alkotómunka nélkül az oktatási tevékenység is hiteltelenné válik, emellett az alkotómunka tudja garantálni az oktatók anyagi biztonságát is.

Az oktató munkát nagymértékben segítette a tanszék 2013-ban zárult tananyagfejlesztési projektje, melynek keretében 14 új tananyagot fejlesztettünk, ebből 6 angol nyelvűt. A tananyagok mindegyike szabadon letölthető mind a tanszék honlapjáról, mind pedig a tankönyvtar.hu weboldalról. A munka keretében újult meg a tanszéki oktatás „alapkönyve”, Bitó János: Lakóházak tervezése c. munkája is. A digitális formátum folyamatos karbantartást tesz lehetővé, melyet a lakóházak három nagy csoportjáról készült könyvek esetében meg is tettünk. Ez a három könyv idén nyomtatott formában is megjelent, elsősorban a könyvtárak, sajtó számára, a szerkesztett formátum a könyvek tartalmának új esztétikai minőségét eredményezték. A Bitó-könyv is igényli a karbantartást, melynek elvégzése a következő ciklusnak feladata lesz: ez nemcsak a hibák javítását, változások átvezetését jelenti, hanem a fogalmi struktúrák modernizálását is.

Különös fontossága van az angol nyelvű tananyagainknak: a korábbi segédleteinket magas színvonalú könyvekre cserélhettük, amivel mind az idegennyelvű képzés hallgatóit, mind pedig az Erasmusos diákok igényeit ki tudtuk elégíteni.

Tárgyaink tematikája folyamatos megújuláson megy keresztül, új tárgyként a „Tanszéki kutatás” c. választható tárgyat akkreditáltattuk, melyet az intenzíven bővülő tanszéki kutatómunkával kapcsolunk össze.

A tanszéknek különös felelőssége a lakással, lakóházakkal kapcsolatos tervezési módszerek felmutatása; ennek igénye az alapképzésben egy félévre csökkent lakóépület-tervezés óta nagyon erős. Támogattuk azt a tendenciát, mely szerint a hallgatók növekvő számban választanak a komplex-, ill. a diplomatervezésben lakás funkciójú épületet. Úgyszintén támogattuk a meglévő épületállománnyal kapcsolatos feladatokat, hiszen a végzettek többsége várhatóan ilyen feladatokkal kell majd foglalkoznia.

– *kutatás*

A kutatóegyetemi pályázat keretében végzett kutatómunkával (FE és IKT) a tanszék új területre lépett. Elkezdődött a primer oktatási munka mellett a tudományos kutatói munka is, ami az elmúlt ciklusban is erősödött. A fenntarthatóság és az energiafogyasztás tekintetében intelligens (lakó)épületek kutatása egy újonnan alakult tanszéki kutatócsoport keretében működött, míg a tanszék profiljához szorosan kapcsolódó „housing”-os kutatások valós szerződések keretében teljesebbek ki. Ezek közül a két legjelentősebb, a Replan nevű kutatásunk egy nemzetközi konferenciával és egy könyv megjelenésével zárult, míg a historikus városi szövet rehabilitációját célzó kutatás fővárosi közgyűlési támogatást kapott és szintén könyv alakban való megjelenéssel fejeződött be.

A tanszéken folyó kutatómunka erősítette a tanszék kapcsolatrendszerét: alapítványok, cégek, önkormányzatok keresték a tanszékkel való együttműködés lehetőségét, a realizálódott kutatási profilú szerződések újabb referenciákat jelentettek.

Bár kutatásaink sikeresek és elismertek voltak, tudományos szintű közlésekre csak kismértékben került sor. A kutatások eredményei lényegesen több publikációs lehetőséget rejtettek, ezeket nem megfelelően használtuk ki, mely a tanszék tudományometriai adataiban is látható.

– *a tanszék személyi állományáról*

A tanszék személyi állományát az elmúlt években a kiszámítható változás jellemezte: egy, amúgy kiváló oktatónkól megváltunk, mert nem tudta teljesíteni a vállalt doktori követelményét, egy oktatónk a praxis felé fordulás miatt távozott, egy vezető oktatónk pedig minisztériumi kötelezettségvállalása miatt félállású státuszba került. A két adjunktus kolléga távozása érzékeny veszteség volt a tanszék számára; mindketten szakmailag nagyra becsült munkát végeztek. A megüresedő helyek betöltésére nyílt pályázatot hirdettünk: a 6 jelentkező közül választottuk ki a tanszék új tanársegédjét, aki már több mint egy éve segíti nagy odaadással, magas szinten a munkánkat. Az elmúlt ciklusban 2 docensi álláshely meghirdetésére kaptunk lehetőséget, mindkettő belső oktató kinevezésével (előrelépésével) zárult.

A főállású oktatók közül a következő 5 évben két nyugdíjazás várható, ami további fiatalítást tesz lehetővé, javítva a tanszék korfa-struktúráját. Jelenleg 7 főállású oktató múlt el 50 éves, azaz a következő évek a generációváltást és az azt levezénylő vezető kiválasztását kell előkészítsék.

A vezető oktatók aránya a tanszéken megfelelő (64%), ami nem jelenti azt, hogy az arra érdemeseknek ne állna nyitva az előrelépés lehetősége. A tanszéknek nincs főállású egyetemi tanár oktatója, aminek orvoslása a következő másfél év legfontosabb feladata.

Az oktatói gárdánk erősen homogén: a főállású oktatók között kizárólag, a meghívott oktatók között is túlnyomórészt praxissal rendelkező tervező építészek találhatóak. A lakás, lakhatás azonban önmagában is több diszciplína bevonását igénylő kérdéskör, így fontos feladat a tanszék munkáját segítő oktatói kör kiszélesítése: a lakáskérdéssel elméleti síkon foglalkozó szakemberekkel, kritikusokkal, szociológusokkal, közgazdászokkal, más művészeti ágak képviselőivel.

– *doktori képzés, TDK*

A tanszék doktoranduszi közössége az utóbbi években stabilizálódott: 1-1 főt vettünk fel évente, azaz jelenleg minden évfolyamon 1 doktoranduszunk van, a negyedik kolléga – külföldi tartózkodása miatt – passzíváltatja tanulmányait. A doktoranduszok témaválasztása – a Doktori Iskola tematikus kiírásaihoz kapcsolódva – közelít a tanszéki profilhoz, erősítve azt. Ez azért fontos, mert a doktoranduszok kutatásai a tanszéki kutatómunkára is megtermékenyítően hatnak, különösen akkor, ha a doktori értekezés témája is kötődik a lakás/lakóház kérdéskörhöz.

A tanszéki TDK-részvétel az elmúlt években hektikus képet mutatott: egyes években kiugró részvételi számot mutatott, magas minőséggel, míg máskor csak néhány jelentkező érdeklődött. A TDK-n való megjelenésünket egyenletessé kell tennünk, a témakiírásokat mind a tudományos, mind a művészeti szekcióban tavasszal meg kell hirdetnünk, az arra érdemes hallgatók akár közvetlen megszólításával is. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a nagy leterhelés mellett a hallgatók szívesen fordítanak energiát számukra vonzó kutatási/alkotási feladatok elvégzésére. A TDK az egyik legjobb lehetőség egy elkötelezett hallgatói holdudvar kialakítására, mely további együttműködésben és esetenként doktoranduszi jelentkezésben folytatódhat.

– *pénzügyi helyzet*

A tanszék az elmúlt években – a folyamatosan romló pénzügyi környezet ellenére – stabil gazdálkodást folytatott. Az állami és saját bevételeinek összege minden évben lényegesen több volt, mint a tanszék bérköltsége, ami a folyó kiadások finanszírozásán túl, jövőbeli kutatások előkészítését, saját kiadványok szerkesztését és nyomtatását, együttműködési költségek kifizetését is lehetővé tette. A biztonságos gazdálkodás egyik jelzőszáma az évvégi maradványok mértéke, mely az elmúlt években 9,8 és 20,2 millió forint között mozogtak (ez utóbbi azért volt ilyen magas összeg, mert futó kifizetési kötelezettségeket tartalmazott), ami minden évben megfelelő alapot adott az év eleji kiadások tervezésére is. Az utóbbi években a külső folyamatok kettős hatást mutatnak: az állami bevételek (egyetemi költségvetés) csökkennek, egyes bevételi források megszűntek (szakképzési hozzájárulás), ugyanakkor az építőipari konjunktúra növekedésével, a tanszéki kapcsolatok bővülésével a külső bevételek nőnek. Az iparban működő cégek erősödése előre vetíti a recesszió előtti állapot részbeni visszatérését, ami további tervezési és

kutatási megbízásokban realizálódhat. Ennek már látjuk a 2017-es eredményét: több tervezési és kutatási szerződésünk előkészítése folyik.

A recesszióval megszakadtak a tanszék és az ipari szereplők kapcsolatai, fontos feladatunk ezeknek a kapcsolatoknak a helyreállítása (függetlenül a konkrét megbízásoktól), újak felkutatása. A külső bevételeink 10%-os tanszéki részét minden esetben tanszéki stratégiai célokra költöttük, sok esetben a primer oktatási feladataink minőségének emelésére (külső előadói díjak, anyagköltségek, stb.).

Budapest, 2017. április

Perényi Tamás